

Scholenbanden

Schoolbezoeken

Van Noord naar Zuid en vice versa

Deel 1: Op bezoek naar de partner

Voorbeeldactiviteiten na het bezoek

- Organiseer een **info- of inleefdag** rond het bezoek voor de hele school, eventueel gekoppeld aan een opendeurdag of oudercontact.
- Met een zelfgemaakte video of presentatie met foto- en beeldmateriaal van tijdens het bezoek creëer je een **reizende tentoonstelling** die alle klassen aandoet, of organiseer je een gezamenlijk toonmoment.
- Een **intercultureel toonmoment** dat de deelnemers in elkaar boksen voor de thuisblijvers: een gastspreker, een tentoonstelling, internationaal café, videoverslag, fragmenten uit dagboek of blog, you tube filmpjes, culturele koffer,...
- Laat je deelnemers een intercultureel **spel** organiseren voor andere collega's en leerlingen in de school.
- Na de meeste bezoeken houdt men, zeker in de eerste maanden na terugkeer, vaak intensief contact met elkaar. Dankzij **blogs en online groepen** is het tegenwoordig heel eenvoudig om foto's, verhalen, filmpjes,... uit te wisselen. Ook iets om leerlingen en collega's bij te betrekken!
- Betrek de (lokale) **pers** bij je uitwisselingsbezoek en nawerkingsactiviteiten.
- **Samen met collega's de geplande gemeenschappelijke acties** bespreken en concreet gaan plannen (wat, wie, wanneer, verantwoordelijken, hoe communiceren hierover, welke resultaten willen behalen, wie betrekken,...).
- **De punten besproken met de partner ter bijsturing van de samenwerking** in de scholenband communiceren aan collega's.
- **Met het verzamelde materiaal** kunnen lessen uitgewerkt worden, bijvoorbeeld rond bepaalde (deel)thema's als ecologie en milieu, aardrijkskunde, geschiedenis, taallessen,...): foto's, video, objecten, lesmateriaal en oefeningen,...

Onze scholen lijken op elkaar

Op onze partnerschool vielen er ons twee dingen onmiddellijk op. Eerst merkten we hoe weinig middelen de school ter beschikking heeft voor het onderhoud van gebouwen, de aankoop van leermiddelen, materialen, ed. Maar tegelijk werd ons duidelijk hoeveel men desondanks toch bereikt. Voor ons is het evident dat er elk schooljaar opnieuw budget voorhanden is om ervoor te zorgen dat de school kan blijven functioneren.

De leerlingen en leerkrachten van onze partnerschool staken zelf de handen uit de mouwen om de school op te knappen. Of ze zorgen met de verkoop van eten, groeten en fruit dat er wat geld in kas komt om nieuwe dingen aan te kopen.

Daarnaast viel het ons op hoeveel onze scholen op elkaar lijken. Beide scholen zijn vrij klein en bieden speciaal of buitengewoon onderwijs aan. In Suriname gaat het om leerlingen die goed zijn in het werken met hun handen en daarom veel praktijkvakken krijgen aangeboden: metselen, werken met hout, in de tuin of in de keuken. Diezelfde leerlingen vind je op onze school terug in de drie beroepsopleidingen: interieurbouw, tuinbouw of grootkeuken.

De mogelijkheden, beperkingen en problemen waarmee onze leerlingen te maken krijgen, zijn ondanks het feit dat onze werelden verschillen, zowaar dezelfde. Zo volgden we een rapportbespreking van de leerlingen van de Thomsonschoon die net zo goed bij ons op school had kunnen plaatsvinden!

Sylvie Hannes
SBSO Zonneveldde, Lommel

Geraadpleegde literatuur

- Aanpakken en wegwezen, Infogids voor jongeren met buitenlandse plannen, JINT vzw, 2008
- Blikopener, JINT vzw, 2008
▶ www.jint.be
- Expeditie Exchange, Kleur Bekennen, 2007
▶ www.kleurbekennen.be
- Horizon, Gids voor de organisatie van grensoverschrijdende schoolprojecten in het secundair onderwijs, Rijckevelde
▶ <http://www.ryckevelde.be>
- Het Zuiden buiten de lijntjes..., Associatie Universiteit Gent, 2011

Neem ook een kijkje op www.scholenbanden.be

Inhoud

→ Praktische voorbereiding	2
Internationaal paspoort	2
Visum	2
Uitnodigingsbrief	2
Vliegtuigticket	2
Verzekeringen	2
Veligheid	3
Gezond(heid) op reis	3
Duurzaam reizen	3
→ Praktische organisatie met de partner	4
Financiële aspecten	4
Logement	4
Vertrekkers	4
→ Inhoudelijke planning	5
Doelstellingen van het bezoek	5
Persoonlijk leerparcours	5
Samen werken aan een programma	6
→ Het uiteindelijke bezoek	8
Intercultureel leren: tweerichtingsverkeer	8
Gastvrijheid	8
Fotografie	9
Contact met het thuisfront	9
→ Eens terug thuis...	10
Persoonlijke reflectie	10
Evaluatie van het bezoek	11
Nawerking	11

Een bezoek aan je partnerschool in het Zuiden in het vooruitzicht? Fijn! In dit document proberen we enkele tips te bundelen en je informatie te bieden die moet helpen de verschillende aspecten van een bezoek aan te pakken.

Een grondige voorbereiding van het uitwisselingsbezoek is namelijk van groot belang voor de vertrekkende en de ontvangende school, zowel op praktisch, informatief, financieel, medisch, cultureel en psychologisch vlak...

Uitwisselingen starten niet bij aankomst. Er gaat een lange periode van voorbereiding aan vooraf. In het kader van een scholenband is het de bedoeling dat er gedurende het jaar intensief wordt samengewerkt en dat een bezoek daarvan het hoogtepunt is.

Een schoolbezoek, daarvoor ben je uiteraard met twee. Probeer daarom zoveel mogelijk samen te plannen, af te stemmen, te organiseren,... Van een echte uitwisseling is er pas sprake als zowel Noord als Zuid van elkaar kunnen leren, ook voor en tijdens een bezoek.

Maar wees je er ook van bewust dat je niet alles kan voorbereiden en plannen. Onverwachte wendingen en verrassingen maken evengoed deel uit van de ervaring die je te wachten staat.

Alvast veel succes en een behouden reis!

Vorbereiding vooraf

Een bezoek afleggen naar het Zuiden gaat gepaard met een aantal administratieve regelingen. Begin er tijdig aan en informeer je goed. Hieronder vind je een overzicht van de belangrijkste aspecten.

Internationaal paspoort

Een internationaal paspoort is verplicht als je buiten de EU reist. Vraag het tijdig aan bij de bevolkingsdienst van je gemeente. Belangrijk om te weten is dat een paspoort een aantal maanden tot een jaar langer geldig moet zijn, afhankelijk van je bestemming.

Visum

Voor heel wat landen heb je een visum nodig. Dit is een sticker of stempel die in het internationaal paspoort wordt aangebracht door de ambassade of consulaat van het land en je zo de toestemming geeft om het land in te reizen en er te verblijven.

Niet alle landen eisen een visum. Op de website van de Belgische dienst voor Buitenlandse Zaken vind je de juiste info hieromtrent en alle adressen van ambassades in België en in de wereld, naast een heleboel interessante informatie voor reizigers. Je kan er ook de nodige reis- en verblijfsdocumenten downloaden. Let op, als je ergens een tussenlanding maakt, kan het zijn dat je een transitvisum nodig hebt.

» www.diplomatie.be

Ter voorbereiding van je visumaanvraag, voorzie je volgende zaken:

- Geldig paspoort
- Formulieren voor visumaanvraag
- Recente pasfoto's
- Uitnodigingsbrief (zie verder)
- Eventueel bijkomende documenten zoals een vliegtuigticket, een 'bewijs van goed gedrag en zeden',... Informeer je voor je de visaprocedure opstart.

Uitnodigingsbrief

Soms is een uitnodigingsbrief een vereiste om het visum te krijgen. Het is van belang dat daarin staat dat de partnerschool jullie, de bezoekers, uitnodigt in het kader van de scholenband.

Vermeld duidelijk de namen en de periode waarin de personen in kwestie kunnen afreizen en welke de voornaamste activiteiten zullen zijn. Voeg er eventueel het (voorlopige) programma bij. De brief is best met hoofding en een stempel van de partnerschool opgesteld. Het schoolhoofd ondertekent de brief. Je kan die eventueel zelf opstellen en vragen aan de partner om die ondertekend terug te bezorgen.

Vliegtuigticket

Waar en wanneer een vliegtuigticket kopen hangt af van je bestemming, de vliegmaatschappij, het soort ticket, je flexibiliteit, etc. Informeer je dus goed en ruim op voorhand. Je kan best ook een annuleringsverzekering afsluiten wanneer je een ticket boekt. Als je omwille van ziekte, ongeval,..., niet kan vertrekken, wordt je vlucht terugbetaald.

Eens ter plaaste ga je best na of je je terugreis nog moet bevestigen. Soms kan dat niet online of telefonisch gebeuren en moet je daarvoor naar een kantoor van de luchtvaartmaatschappij waarmee je vliegt. Informeer je dus op voorhand!

Verzekeringen

Als je buiten europa reist, neem je best een bijkomende reisbijstandsverzekering. Die is niet enkel voor medische zorgen, maar ook verzekering voor bagage, voertuigen en annulatieverzekeringen. Dit dient dus om de uitgaven die je in het buitenland doet in geval van ziekte, ongeval, overlijden of andere dringende zaken te dekken. De meeste formules maken combinaties mogelijk, afhankelijk van waar je je verzekert.

→ Tips

- Zorg ervoor dat je de polisnummers en contactgegevens van de verzekeringsmaatschappij steeds bij je hebt. Om in aanmerking te komen voor hun tussenkomst moet je hen zo snel mogelijk inlichten. Medische of repatriëringskosten worden terugbetaald mits reisbijstandsverzekering. Lees de polis voor meer informatie.
- Neem kopieën van alle documenten en stuur ze door naar je eigen e-mailadres en die van partner, ouder, vriend(in),...
- Bij het pakken: er mogen enkel kleine hoeveelheden vloeistoffen (max. 100 milliliter) in je handbagage zitten. Deze moeten apart verpakt zijn in een doorzichtige, hersluitbare plastic zak.

Evaluatie van het bezoek

Nadat de eerste indrukken en emoties zijn verwerkt, is het ook van belang het bezoek samen met de werkgroep te verwerken. Sta even stil hoe je dit met collega's (of leerlingen) die deelnamen aan de uitwisseling kunt aanpakken of organiseren. Enkele suggesties:

- Grijp terug naar een activiteit die je samen voor vertrek hebt georganiseerd, bvb. een brief die je aan jezelf stuurde, een groepsoefening rond het in kaart brengen van vragen, verwachtingen en doelstellingen,...
- Laat iedereen een foto van het bezoek kiezen dat het beste hun gevoel beschrijft en deel dit met de groep.
- Neem je blog of dagboek ter hand en ga naar een bepaalde dag of willekeurige bladzijde. Op die manier kunnen bepaalde gevoelens, ervaringen, indrukken,... gedeeld worden met de groep en weet je wat er leefde. Kijkt men er nu anders tegenover? Wanneer en waarom is het gevoel of de blik op de situatie (niet) veranderd?

Daarnaast is een evaluatie van de uitwisseling sterk aangewezen. De werkgroep gaat na of de persoonlijke **doelstellingen** en die van de school zijn gerealiseerd, de **verwachtingen** werden ingelost (of overstegen), welke de **werkpunten** en de geboekte **successen** van de samenwerking zijn. Bij een volgend bezoek (van hier naar daar of omgekeerd) kan daar dan rekening mee gehouden worden.

Koppel je ervaringen ook terug naar de rest van de school en naar de partner! Contacteer dus opnieuw je de partnerschool om hen te **bedanken, de gemaakte afspraken te resumeren, en om te vertellen wat je bij terugkomst hebt ondernomen als nawerking.**

Nawerking

Het is uiteraard ook van belang diegenen die niet op bezoek mee zijn gegaan na terugkomst te betrekken. Heb je al ideeën over hoe je dit wilt gaan doen? Hoe zal je de uitwisseling op lange termijn een plaats geven in de school? Ben je van plan de schoolomgeving (ouders, buurt, gemeente, pers,...) op de hoogte te brengen van of te betrekken bij de uitwisseling en scholenband?

Bedenk hoe je de ervaringen die je opdeed een meer permanente plaats kan geven in de school, bijvoorbeeld aan de hand van een infobord, tentoonstelling, een spel of quizm video, boekje, website,...

Bespreek hoe je de uitwisseling met de partnerschool ook in de toekomst levendig kunt houden op school. Misschien komt de partner uit het Zuiden binnenkort ook op bezoek bij jullie...?

Een warm bezoek!

Het resultaat van ons verblijf bij onze partnerschool Waverenschool in Tulbagh (Zuid-Afrika) is een enthousiaste werkgroep van gemotiveerde Zuid-Afrikaanse collega's en een goedgevoeld actieplan: extra opleidingen over Noord-Zuidwerking, brieven schrijven, een wetenschapsproject, activiteiten rond het WK-voetbal, didactisch materiaal uitwisselen met collega's,...

In Tulbagh worden reeds plannen gesmeed om volgend jaar een delegatie naar Essen af te vaardigen... Ons verblijf in Zuid-Afrika was een onvergetelijke, warme ervaring. We denken de basis gelegd te hebben voor een duurzame samenwerking!

Wim Vangheluwe, St-Jozefsinstituut Essen

Meestal kan je wel terecht in internetshops, maar ook daar kunnen deze problemen zich voordoen. Buiten de hoofdsteden zal je meestal beroep doen op inbelverbindingen die wel heel wat trager zijn.

Je GSM zal in de meeste landen goed werken. Vergect niet te controleren of die compatibel is met de buitenlandse netwerken. De beste optie is een tri- of quad-band gsm. Eens ter plaatse koop je een lokale SIM-kaart met belkrediet en klaar is kees. Hiermee zal je vrij goed en snel kunnen communiceren. Afhankelijk van het partnerland komen smsjes wel niet altijd aan, maar ontvangen vanuit België lukt meestal wel. Je kan ook je Belgische SIM-kaart gebruiken, maar dan kunnen de kosten wel oplopen. Ga na bij je provider welke mogelijkheden zijn voor roaming. Let op, dit kan wel heel duur uitvallen.

Blijf tijdens het bezoek door middel van een weblog (of digitaal dagboek) in contact met het thuisfront. **Zo kan je de leerlingen/leerkrachten die niet op uitwisseling zijn bij het project betrekken.**

Een blog onderhouden is vaak een manier om ervaringen te verwerken en van je af te schrijven, maar wees je ervan bewust dat dit door derden gelezen wordt. **Denk daarom eerst even na over hoe je wilt dat je verhaal overkomt.** Soms zit je nu eenmaal (te) dicht op de zaken, interpreteer je bepaalde situaties verkeerd of is je pas later voldoende duidelijk hoe iets in te schatten. Daarom oordeel niet te snel en denk genuanceerd. De dagboekfragmenten kunnen later ook gebruikt worden bij de verwerking of follow-up bij terugkomst.

Eens terug thuis...

Persoonlijke reflectie

Een cultuurschok kan je ook ervaren eens je terug thuis bent. Dat klinkt raar, want je kent je omgeving en bent vertrouwd met alles en iedereen om je heen. Toch kunnen je ervaringen en indrukken van het Zuiden een aantal dingen in je losmaken of je hebt een andere 'bril' op.

De persoonlijke **verwerking van je ervaringen en indrukken** tijdens het bezoek is dus van belang. Neem daarvoor je tijd: spreek met medereizigers, ga na wat je bij aanvang van het bezoek wou realiseren, wat je persoonlijke verwachtingen waren. Neem het schriftje ter hand waarin je ervaringen, lessen en ideeën in neerpende of herlees fragmenten van je dagboek of blog. Volgende vragen kunnen helpen bij je zelfreflectie:

- Wat is je algemene indruk?
- Wat zal je altijd bijblijven?
- Wat heb je bijgeleerd over jezelf?
- Hoe sta je nu tegenover het contact en de samenwerking met de partner? Hoe komt dat precies?
- Is je kijk op je eigen leefwereld veranderd? Zie je dingen anders?
- Wat wil je met deze ervaring doen?
- Wat zou je volgende keer anders doen?

Veiligheid

Voor objectieve en actuele informatie over het land (politieke en sociale omstandigheden) kijk je best naar de reisadviezen van de FOD Buitenlandse Zaken. Dit geldt ook voor extreme weersomstandigheden en natuurrampen.

→ <http://diplomatie.belgium.be>

Een erg belangrijke bron van informatie is de contactpersoon van de partnerschool. Neem geen risico's en vraag ter plaatse wie te contacteren in geval van nood. Het kan ook nuttig zijn een contactpersoon in België te noteren en mee te delen.

→ Tips

- Maak een contactfiche waarop je alle belangrijke telefoonnummers en polisnummers noteert. Bewaar dit bij je internationale reispas. Laat ook een kopie thuis zodat ook je familie of vrienden je eventueel kunnen bijstaan.
- Loop niet te koop met je materiële goederen. Een opzichtige camera, een laptop, MP3-speler, dure gsm,... laat je gewoon beter thuis.
- Als je toch duur materiaal meehet, kan het een tip zijn die samen met andere spullen in een gewone (plastic) boodschappentas te stoppen. Hoe minder dit opvalt, hoe beter.

Gezond(heid) op reis

Begin zeker twee maanden voor vertrek met je inenting. In een aantal tropische landen is de vaccinatie tegen gele koorts verplicht. Daarnaast worden per bestemming andere inenting(en) aangeraden zoals Hepatitis A en B, buiktyfus en meningitis. Kijk ook na of je inenting tegen polio en tetanus nog geldig is.

Sommige landen vragen zelfs een internationale inentingskaart met vaccinatiebewijzen (het zogenaamde gele boekje).

→ Tips

- Het Tropisch Instituut kan je ook raad geven welke medicatie mee te nemen, specifiek voor het land waar je naartoe gaat.
- Neem een reisapotheek mee, maar overdrijf niet: een middel tegen koorts en pijn, diarree, verstopping, een ontsmettingsmiddel, pleisters en enkele spuiten en naalden. Vraag aan je huisarts om een begeleidende brief in het Engels op te stellen, zodat je geen problemen hebt bij eventuele controle van je bagage.
- Neem je bloedgroepkaart mee op reis.
- Indien je in de maanden volgend op je reis last hebt van koorts, diarree, buikpijn, huidaandoeningen of jeuk, denk er dan aan dat er een verband met de reis kan zijn en licht je behandelende arts in.

De kaart en inenting(en) kan je krijgen bij je huisarts. Informeer je ook over malariapreventie, het voorkomen van reizigersdiarree, basishygiëne, enz.

→ Voor info over inenting(en) en andere voorzorgsmaatregelen kan je terecht bij het Instituut voor Tropische Geneeskunde in Antwerpen: www.itg.be
→ Meer tips vind je in de brochure "Gezond op reis": www.reisgeneeskunde.be

Duurzaam reizen

Duurzaam toerisme houdt in dat je de negatieve gevolgen van je reis beperkt, betrokken bent met de lokale bevolking, de fauna en flora beschermt en iets teruggeeft aan de lokale gemeenschap. Vaak is men er zich niet van bewust dat alleen al de aanwezigheid een ernstige bedreiging vormt voor het milieu. **Je kan als bewuste reiziger wel kleine stappen in de goede richting zetten** door erop te letten dat je zuinig omspringt met de schaarse middelen water (wassen, drinken, zwemmen) en brandstof (koken, verwarmen,...).

Je kan ook kiezen voor een 'groene vliegtuigzettel'. Je betaalt dan een kleine bijdrage van ongeveer 5 procent van je vliegtuigticket. Daarmee worden bomen aangeplant die de schadelijke uitstoot van jouw vliegtuig weer uit de lucht halen. Maar denk ook aan energiebesparende maatregelen op school, door biologisch afbreekbare zeep en shampoo mee te nemen,... Zo draag je je steentje bij in het tegengaan van de opwarming van de aarde.

→ Compenseer je vlucht via www.compenCO2.be
→ Meer tips: www.wegwijzer.be/wegwijzer/duurzaam-toerisme

Praktische organisatie met de partner

De voorbereiding van een bezoek is een werk van lange adem. Je moet je informeren, organiseren en aanpassen. Wees je bewust van het feit dat je niet alles in de hand kan (en mag) hebben. De gastheer of -vrouw weet nu eenmaal wat wel en niet mogelijk is, wat voor jullie/hem/haar/collega's (niet) te belastend zal zijn, etc.

Enkele bijkomende, praktische vragen die je best op voorhand met je partnerschool uitklaart: wie staat (organisatorisch en financieel) in voor de logies en het vervoer, komt iemand je ophalen aan de luchthaven of hoe bereik je de partnerschool, waar zal je slapen, heb je een adres en telefoonnummer waarbij je in nood terecht kan,...? Probeer goede afspraken te maken over het transport en logement ter plaatse.

Maar net zoals het voor jou een hele opdracht is, kan het bezoek ook voor de gastheer of -vrouw een enorme belasting betekenen. Wees je bewust van het feit dat hij of zij misschien heel weinig ervaring heeft met de praktische organisatie ervan. Daarenboven is het schoolhoofd geen reisagent. **Wees dus flexibel en verwacht niet dat alles tot in de puntjes geregeld is.**

Financiële aspecten

Het is van belang voor de deelnemers om voldoende stil te staan bij de financiële kant van het bezoek. Zo kom je niet voor verrassingen te staan ter plaatse. De grootste onkost zal eten, logement en vervoer betreffen. Probeer daarom volgende elementen na te gaan:

- Is er een begroting opgemaakt van de verschillende onkosten?
- Wat wordt er terugbetaald door de school of wordt er gefinancierd via subsidies?
- Kunnen er bepaalde acties opgezet worden om de kosten te drukken?
- Wat moet(en) de betrokkene(n) zelf betalen?

Let er ook op dat men in het Zuiden geen extra uitgaven hoeft te maken voor jouw bezoek. Het is wel soms balanceren tussen de gastvrijheid van de ontvangende partner en de extra kosten die hiermee gepaard gaan. Probeer daarom met de partner enkele afspraken te maken over de geplande onkosten.

Eens ter plaatse heb je best cash geld bij. Weinig gangbare geldsoorten moet je vaak vooraf bestellen bij de bank. Je kan ook ter plaatse geld afhalen met je krediet- of bankkaart. Vraag aan je bank of je gewone bankkaart bruikbaar zal zijn in het land van bestemming. Sinds begin 2011 blokkeerden de Belgische banken namelijk de debetkaarten buiten Europa. Deze maatregel zou bedoeld zijn om de consument te beschermen. De procedure voor deblokkering verschilt van bank tot bank. Ga dus na wat je moet doen, hoe lang de activering duurt en hoe lang de deblokkering van toepassing is.

Wat geld afhalen betreft, vraag je ook best advies aan de mensen ter plaatse. Zij zullen de beste bank kunnen aanwijzen en tips kunnen geven om veilig geld af te halen.

Logement

Probeer overnachting te regelen via **gastgezinnen**. Zo kan intenser contact groeien, en interculturele uitwisseling plaatsvinden in een informele sfeer. Je zal zo sneller een realistische blik ontwikkelen op de algemene context. Wanneer je in een gastgezin of op de school logeert, leer je bovendien makkelijker mensen kennen en zit je al snel midden in de dagelijkse leefwereld en cultuur van het land. Een aanrader!

De vertrekkers

In een eerste fase gaan best enkel leerkrachten (en directie) op bezoek. Zij zijn de spil waar rond de samenwerking draait. De meer gevestigde partnerschappen kunnen overwegen om ook met leerlingen of studenten af te reizen.

Vraag de mening van de partnerschool over wie er best komt of over hoe je de selectie eerlijk kan doen verlopen. Ga de volgende elementen na:

- Hoeveel mensen kan je partnerschool in het Zuiden ontvangen?
- Hoeveel mensen willen op uitwisseling?
- Hoe zal je de leerkrachten (en/of leerlingen) selecteren die meegaan op uitwisseling?

→ Tip

Wanneer je met leerlingen afreist, organiseer dan een wedstrijd om de selectie zo objectief mogelijk te laten verlopen. Stel een leerlingenjury samen die inspraak heeft in de beoordeling van het werkstuk, essay,...

Fotografie

Wanneer je foto's maakt, heb je een morele verantwoordelijkheid om de waardigheid van je onderwerpen te behouden. Het is ook van belang een waarheidsgetrouwe voorstelling van de omgeving weer te geven. Beelden zijn namelijk een overtuigende manier om een ervaring over te brengen, maar ook om emoties, meningen en zelfs oordelen op te roepen. Op deze manier oefent de fotograaf een grote controle over de perceptie van het publiek.

Probeer zoveel mogelijk te genieten van wat je ziet en beleeft, zonder onmiddellijk naar je fototoestel te grijpen. Doe je dat toch, houd dan volgende elementen in het achterhoofd:

Voor het fotograferen

- Niet iedereen wilt dat hun foto wordt genomen. Vraag toestemming aan de persoon in kwestie.
- Soms is het niet gepast of zelfs niet toegelaten om je camera boven te halen. Spreek daarom met de mensen rondom je en pas je aan.

Tijdens het fotograferen

- Wees nederig, attent en respectvol, vooral tijdens privémomenten. Probeer om de foto te maken zonder opdringerig te zijn.
- Wees geen een afstandelijke vreemdeling, maar spreek met mensen en toon begrip en respect.

Na het fotograferen

- Wees je bewust van het beeld dat gevormd wordt door je foto. Zowel extreem positieve als negatieve beelden geven een foute weergave van de realiteit en kunnen leiden tot exotisme, generalisering en stereotypering.
- Wanneer je foto's toon aan een publiek, gebruik die dan om mensen bewust te maken, niet om de publieke sympathie te exploiteren.
- Foto's moeten zorgvuldig en nauwgezet worden bewerkt (minimale, acceptabele digitale manipulatie) om onjuiste voorstellingen te voorkomen.

Contact met het thuisfront

De telecomindustrie staat niet stil, en al helemaal niet in het Zuiden. **Tegenwoordig kun je bijna overal bereikbaar blijven.**

Toegang tot het Internet en telefonie vormt meestal geen probleem, en zeker niet in de hoofdsteden waar er meestal breedbandverbinding is. Toch kan het soms een pak trager gaan of zijn er lokale obstakels zoals stroomonderbrekingen of serverproblemen.

Oneindig veel van elkaar leren

Onze partnerschool bezoeken was een echte must. Het zou onze samenwerking concreet maken en eindelijk een gezicht plakken op al die naar zon zoekende namen. Eens ter plaatse gaven we een hand en voor we het wisten ook ons hart...

Vlakbij Nairobi ligt Kariobangi, het stadje waar de school is gevestigd. Foto's hadden al verraden hoe de sloppenwijk eruit ziet. De werkelijkheid overstijgt helaas de papieren indruk. Maar te midden van de wijk, achter de schoolpoort, ligt een oase van rust en werkvijver: Our Lady Of Fatima, onze partnerschool.

Wanneer de 800 leerlingen op maandagochtend, keurig in het gareel, het volkslied aanheffen, met trots en overtuiging, voelen we de kracht die van deze kinderen uitgaat. 'Committed to excell' (vastberaden om uit te blinken) staat op de badge die hun uniform siert en niets is minder waar. Dat ondervinden we meteen wanneer we de klassen bezoeken. Met 45 zitten ze in één klas. De gedachte alleen al doet ons duizelen: hoe krijg je zo'n bende stil? Ze maken gretig plaats voor ons, eigenaardige blanke leerkrachten, en tonen een staaltje discipline van de bovenste plank. Van de leerkracht Kiswahili begrijp ik niet veel, maar zie dat ze inspireert en met vuur lesgeeft, dat vast nooit uitgeblust geraakt.

Sommige leerlingen studeren Frans en willen hun vaardigheden op ons uitproberen. Met een kleine versie van de Eiffeltoren in de hand gekneld vraagt Julius, the 'French student', ons de kleren van het lijf. Ze willen ver geraken in het leven, verder dan Kariobangi, misschien wel tot in Parijs.

Ons bezoek, onze urenlange gesprekken met leerlingen en leerkrachten, geeft ons het inzicht dat er oneindig veel te leren valt van elkaar. Met een werkgroepje van meer dan twintig leerlingen staan zij te popelen om in actie te schieten, samen te werken. Ons verhaal over hen heeft onze leerlingen ondertussen ook begeesterd. We staan in de startblokken voor wat langaafstandlopen beloofd te worden. Hopelijk houden we ze bij, die Kenianen...

Anki Nauwelaerts, Maria Assumpta Lyceum, Laken

Het uiteindelijke bezoek

Intercultureel leren: tweerichtingsverkeer

Tijdens je bezoek zal je niet alles wat je ziet en ervaart onmiddellijk begrijpen of kunnen plaatsen binnen je eigen cultureel referentiekader. Je zal nadenken over dingen waar je voorheen zelden hebt moeten over nadenken. Bereid je voor dat je zelf ook vragen zult krijgen over jouw waarden, normen en levenswijze. Intercultureel leren is nu eenmaal gebaseerd op tweerichtingsverkeer.

→ Tip

Neem toonbaar materiaal mee van je leven hier. Net zoals jij nieuwsgierig bent naar je nieuwe omgeving, willen mensen in het Zuiden graag jouw wereld ontdekken.

Dit roept vragen op, doet bepaalde zaken uit je leven meer appreciëren, maar kan je evengoed met een kritischere blik doen kijken naar 'jouw wereldje'. Het is cruciaal hoe je met deze nieuwe omgeving zult omgaan. Belangrijk is dat je beseft dat jouw manier van kijken slechts één manier is. Je kan als het ware meerdere 'culturele brillen' opzetten om naar de wereld te kijken. Veel mensen gaan ervan uit dan hun 'bril' de enige juiste is en dat hun visie universeel is. Zo'n houding staat het intercultureel leren in de weg.

Hoe goed je er ook over waakt **valkuilen** als stereotypering en veralgemening te vermijden, de kans blijft groot dat je in meer of mindere mate een periode van **culturele stress** ervaart.

→ Tips

- Gebruik humor als wapen, wees creatief en neem een actieve, nieuwsgierige houding aan, de verschillen zijn niet beter of slechter maar gewoon anders, stel vragen bij verwarring, probeer de andere te begrijpen, gedraag je met respect voor de lokale context, observeer je omgeving,...
- Houd bij het maken van je valies en keuze van kledij rekening met de lokale zeden en gewoontes.
- Hou een schriftje bij om de ervaringen, ingevingen, ideeën, weetjes,.... die je opdoet, te noteren. Een goede manier om om te gaan met al je indrukken, de situaties waarin je terecht komt en (niet) ingeloste verwachtingen. Achterna helpt het je om je bezoek te kunnen kaderen. En bovendien helpt het je eigen leerproces.

Wanneer je deze cultuurshock ervaart en hoe sterk dit op je weegt, valt moeilijk te voorspellen en hangt af van je eigen persoonlijkheid, met welke verwachtingen je vertrekt, je vangnet rondom je, je eerdere interculturele ervaringen,...

Weet dat een cultuurshock normaal is. Gun jezelf de tijd om vaardigheden te ontwikkelen om te aanvaarden dat anders ook goed is, zonder jezelf en je achtergrond te verloochenen. En vooral, vergeet niet te genieten van deze boeiende ervaring!

Gastvrijheid

Gastvrijheid is in veel landen in het Zuiden heilig.

Dit kan teweegbrengen dat de gastheer of -vrouw zwaar belast wordt, zowel in tijd als financieel, maar tegelijk dat er voor hem/haar soms te weinig rust en vrijheid rest.

Wees hier alert voor en probeer dit te bespreken. Ook al zal de gastheer of -vrouw dit niet gauw toegeven, het kan een opluchting zijn te weten niet bij alle activiteiten aanwezig te moeten zijn.

→ Tip

- Een geschenkje wordt erg geapprecieerd als bedanking voor de goede ontvangst. Maar overdrijf niet. Vermijd om Sinterklaas te gaan spelen. Denk eerder aan een origineel aandenken waar leerlingen aan meegewerkt hebben.

Inhoudelijke planning

Tijdig en regelmatig overleg plegen met de partnerschool over het programma is nodig, zodat dit aangepast is aan de behoeftes van beide partijen (afgestemd op het doel, voldoende betrokkenheid bij het schoolgebeuren en met de lokale bevolking, voldoende rustmomenten,...).

Tegelijk kan je de indruk krijgen dat er weinig communicatie is met de contactpersoon over de organisatie van het bezoek. Wees je ervan bewust dat de partnerschool misschien niet altijd dezelfde manier van werken hanteert. Daar waar jij het bezoek tot in de puntjes zou plannen en organiseren, kan het zijn dat de partnerschool zaken soms pas op het laatste moment regelt. Het is met andere woorden vaak schipperen tussen je eigen gewoontes en die van de ander. Het komt het er dus soms op neer die verwachtingen achterwege laten en alle indrukken en activiteiten over je heen laten komen!

Toch is een goede inhoudelijke voorbereiding van jouw kant even belangrijk als de praktische en administratieve rompslomp die bij een bezoek komt kijken. Even op een rijtje:

Doelstellingen van het bezoek

Het is belangrijk voor het bezoek enkele concrete doelstellingen te formuleren die je graag wilt bereiken door of tijdens het bezoek. Hiervoor kunnen de volgende vragen je helpen:

- Waarom wil ik de partnerschool bezoeken?
- Wat wil ik via het bezoek bereiken?
- Wat wil ik met de school bereiken?
- Wat wil ik er concreet gaan doen?
- Wie kan me daarbij helpen?
- Wat wil ik als leerkracht (student/leerlingen) leren door de uitwisseling?
- Wat hoop ik van de collega's ter plaatse te leren?
- Hoe denk ik dit aan te pakken?

Met andere woorden, de doelstellingen van het bezoek dienen duidelijk te zijn. Niet alleen persoonlijk, maar ook wat je er als school wenst uit te halen. Idealiter worden de doelstellingen op voorhand tussen de partners uitgewisseld.

→ Tip

De deelnemers aan het bezoek kunnen op voorhand de (persoonlijke) doelstellingen van het bezoek duidelijk te stellen door bvb. een brief te schrijven aan jezelf waarin je dit uitschrijft. Of doe een gezamenlijke oefening waarbij je alle vragen waarmee jullie zitten in kaart brengt en de belangrijkste doelstellingen van het bezoek identificeert.

Zo kan er open gecommuniceerd worden over de verwachtingen en kunnen er concrete acties in het programma gepland worden.

Daarenboven kunnen de antwoorden op deze vragen evolueren bij vertrek, tijdens het verblijf en na terugkeer. Daarom is het goed om ze regelmatig opnieuw door te nemen en terug te blikken op wat je al dan niet bereikt hebt, wat je geleerd hebt, wat er veranderd is bij jezelf en je omgeving en wat je eventueel anders kunt doen.

Persoonlijk leerparcours

Een internationale samenwerking, bijvoorbeeld via een scholenband met het Zuiden, is helemaal niet vanzelfsprekend.

Je komt niet alleen in aanraking met een heel andere cultuur, je wordt ook geconfronteerd met een aantal wezenlijke 'verschillen' zoals materiële en financiële ongelijkheid, een andere communicatiewijze en ritme, andere blik op de wereld, ongekende sociale of machtsverhoudingen, een ander opleidingsniveau,... **Deze confrontatie kan hard zijn - zowel voor jou als voor de mensen in het Zuiden**, zoals tijdens een uitwisselingsbezoek.

Sta even stil bij volgende vragen:

- Hoe zal je de leerkrachten en/of leerlingen voorbereiden die deelnemen aan de uitwisseling? Op praktisch, informatief, medisch, cultureel en psychologisch vlak?
- Wat gedaan bij negatieve reacties of een cultuurschok bij de deelnemers?
- Hoe zal je ervoor zorgen dat de vertrekkers niet enkel kennismaken met de partnerschool, maar dat ze ook een realistische blik ontwikkelen op de Noord-Zuidverhoudingen in de wereld?
- Voorzie je dat er zich tijdens het bezoek bepaalde moeilijkheden zullen voordoen?
- Hoe denk je een antwoord te kunnen bieden op deze moeilijkheden?

De onderdompeling in een vreemde cultuur en een onbekend land is minder evident dan soms wordt gedacht... Vaak gaat het met vallen en opstaan. Weet dat zowel je 'hoogtes' als je 'laagtes' deel uitmaken van het leerproces.

Vergeet niet om al op voorhand in te plannen **op welke manier je de ervaringen van het bezoek achteraf zal verwerken**. Dit kan zowel praktisch, informatief, (inter)cultureel als eerder psychologisch van aard zijn. Een grondige persoonlijke voorbereiding van de deelnemers aan het bezoek kan inhouden:

- Uitklaren van de opdracht: wat wil je uitwisselen, wat wil je leren, welke resultaten wil je bereikt hebben;
- Vorming over Noord-Zuidverhoudingen en ontwikkelingssamenwerking;
- Taalles: bijschaven van Engels, Frans, Spaans (maar ook enkele woordjes in de lokale taal kunnen wonderen doen);
- Informatie opzoeken over land en cultuur, zeden en gewoontes;
- Een boek lezen van een auteur afkomstig uit het partnerland of met een verhaal dat zich daar afspeelt.

Vorbereiding en vorming is belangrijk, maar ook het **contact met je partner**. Die vormt de basis voor een duurzame relatie. Vraag dus advies en probeer duidelijke afspraken te maken met je partnerschool. Dit zal bijdragen tot het succes van je verblijf in het Zuiden.

Samen werken aan een programma

Probeer naast de doelstellingen van het bezoek ook aan te geven wat je graag in het programma ingepland ziet. Heb je specifieke activiteiten met collega-leerkrachten of studenten in gedachten, aarzel dan niet dit aan je partnerschool te communiceren. Zo kan er in overleg gewerkt worden aan de invulling van het bezoek.

→ Tip

Ga op zoek naar leuke energizers en kennismakingsspelen uit jullie spelcultuur. Dat breekt het ijs en brengt mensen dichterbij!

Neem ook voldoende ook de tijd om elkaar goed te leren kennen. Pas wanneer iedereen zich 'veilig' voelt in de groep, kan je een stapje verder zetten in het intercultureel proces en de activiteiten. Voorzie ook tijd aan het eind van het bezoek om samen af te ronden en terug te blikken.

Keuze van de activiteiten

Stel je bij elk van de activiteiten die je wilt organiseren de volgende vragen: Waarom willen we deze activiteit doen? Wat willen we hiermee bereiken? Voorzien we voldoende tijd voor deze activiteit, bijvoorbeeld ook voor een nabespreking of om wat stoom af te laten? Zijn we voldoende voorbereid om deze activiteit goed te ondersteunen?

Hoe kunnen we samenwerken met een collega-leerkracht in de partnerschool en hoe pakken we dat concreet aan?

→ Tip

Voorzie halfweg een reflectiemoment zodat je eventueel, samen met de partner, het programma kan bijsturen (bv. wanneer het een al te toeristische invulling krijgt).

Variatie

Organiseer je activiteiten zo, dat niet alleen alle leden van de scholenbandenwerkgroepen (collega-leerkrachten en/of leerlingen) met elkaar in contact komen, maar dat er ook contact is met de bredere school. Zorg dus voor een goed evenwicht tussen ernstige en ludieke of sportieve activiteiten waarbij meer of andere collega's/studenten kunnen betrokken worden.

Ritme van je groep respecteren

Als je voelt dat jij of collega's toe zijn aan wat rust, of zich even willen terugtrekken, laat dit dan gebeuren. Neem voldoende tijd voor communicatie en overleg. Durf het programma stop te zetten, als dat nodig is.

Ontspanning

Bij deze korte internationale ervaringen is intercultureel uitwisselen en kennismaken vaak even belangrijk als het werkresultaat. Daarom is tijd voor uitstappen, ontspanning en kennismaking met de omgeving van groot belang.

Tijdens de informele momenten leg je vaak veel contacten, leer je de collega's op een andere manier kennen of kunnen bepaalde zaken los en open besproken worden. Een belangrijk en niet te onderschatten aspect van het bezoek!

Probeer het bezoek zo **breed mogelijk open te trekken** naar de leerlingen, studenten en leerkrachten uit de eigen school die niet meegaan. Even op een rijtje:

- Stel enkele duidelijke **criteria** op om vast te leggen wie de school vertegenwoordigt.
- Laat leerlingen mee het **bezoek voorbereiden** (bv. nadenken over het programma, aan iets werken dat de vertegenwoordiger(s) meenemen: brieven, kunstwerkjes, tekeningen, videoboodschap, voorstellingsboekje,...).
- Laat leerlingen/studenten vragen stellen of **opdrachtjes** meegeven voor de leerlingen of studenten ginds. Bij voorbeeld; leerlingen van beide scholen maken een 'survival' **woordenboekje** met begroetingen, typische jongerentaal, ... en sturen dit op voorhand door.
- Vraag aan collega's of er van daar iets kan meegenomen worden om te **gebruiken in de lessen**.
- Uitklaren van de opdracht bij **terugkeer**: op welke manier zullen ze hun ervaring delen met de rest van de school?

Meer tips voor de inhoudelijke voorbereiding

- ▶ Documentaires (zie o.a. www.bevrijdingsfilms.be, www.jekino.be,...);
- ▶ Educatief materiaal (gratis te ontlenu bij o.a. Kleur Bekennen, zie www.kleurbekennen.be), zoals Expeditie Exchange: Tips & tricks bij het uitwerken van een uitwisselingsbezoek;
- ▶ Via de actualiteit: o.a. www.cmo.nl, www.11.be (met uitgebreide landenrubriek), www.mo.be (dagelijks geüpdate wereldnieuws);
- ▶ Maak een afspraak met iemand die afkomstig is uit land of streek van de partnerschool.

Voorbeeldactiviteiten tijdens het bezoek

- **Kennismaking** met alle leden van de werkgroep van de scholenband en collega-leerkrachten.
- Bijwonen of geven van **lessen**.
- Identificeren van het **curriculum** en algemene **schoolwerking** en het zoeken naar raakvlakken voor toekomstige acties.
- De **visie** over de scholenband afstemmen.
- Bespreken van **gemeenschappelijke acties** voor het komende jaar en concreet gaan plannen (wat, wie, wanneer, verantwoordelijken, hoe communiceren, welke resultaten, wie betrekken,...).
- **Bijsturen van de samenwerking** in de scholenband. Probeer het begrip 'evaluatie' te vermijden daar dit een negatieve connotatie kan hebben, alsof de één de ander op de rooster wilt leggen. Beide partners zijn gelijkwaardig en dienen samen te bekijken of iedereen nog tevreden is met de gang van zaken.
- **Materiaal verzamelen** om thuis te gebruiken in de lessen (foto's, video, objecten, wat leerlingen willen meegeven,...).
- Laat ook **ruimte** in het programma om zaken in te passen waar je vooraf niet aan gedacht had.
- **Reflectie** over het bezoek
- **Slotmoment**: dansfeest, kleine ceremonie,...